

De Udskødte.

Roman

af
Friedrich Jacobson.

Paa Dansk ved

G. Reiffenstein-Hansen.

(Afsnit.)

David Lund satte sig rolig ned og stoppede sin korte amerikanske Pipe; ved Bordet var der bleven stille og de unge Mennesker saa uvis paa hinanden. De vidste ikke rigtig, hvorefter de skulde forlænge den Tale, men Stemningen formlidtes berøvelig ved det i Udskødte faldt.

Da kom der fra anden Side en velkommen Afbrudelse. Medens David Lund talte, var en lærerlig udsende Mand traadte ind i Vokalen. Hans lille kantede Stikelse bar en gammel blaafarvet, en magtig rød skræppe hang ned over Brystet og saa Hovedet var han en ubegribelig høj Giltstak.

Angen af de til Stede værende havde i første Øjeblik bemærket hans Indtræden, kun Grun Videre for fortrakket op og stirrede paa den og Gjest som paa et Svagelse.

Den fremmede havde stillet sig bag Amerikanerens Stol og hørte omhyggeligt paa hans Tale; nu slog han Hovedet paa Skulderen og saade:

„Bravo, det var en Vind i mine Øren. I har hvad De sagde om Staderne; de dommede Talere i vor Forening er næsten alle Skomagere. Martha, siger jeg saa tit til min Datter, Pardon, ofrene gjør ikke Mennesket lykkelig, man maa ogsaa forlænge at give den fra sig — og — og —“

Manden var dygtig fuld og maatte holde sig ved den nærmeste Stol for ikke at falde om paa Gulvet.

David Lund betragtede ham rolig fra oven til underst og saade:

„Hvem er De og hvad vil De?“

„Som Professionist Skomager og som Borger Socialdemokrat,“ sagde Wilhelm Schulze med Værdighed. „Hvad jeg vil her? Vi er alle frie Mænd og kan drille vort Li, hvad det bliver toppet af. Han derkomme er min Svigerfader, det vil sige, han vil en Gang blive det, thi min Martha er dog for god til den frie Kjerlighed. Naar, hvad mener De, har jeg ikke Ret til at være, hvor mit Hjertes nærmeste paasærende opholder sig?“

Alle Dine rettes med den unge Mand, der saa sig om i dødelig Forlegenhed. Der indtraadte en trængende Paus, saa sagde Ernst barst:

„Gaa hjem, du er fuld igjen og hører ikke til her, det er et sluttet Selskab.“

„Saa!“ sagde den gamle giftig. „Jeg er dig altsaa ikke sin nok! Sluttet Selskab! Ja, til et saadant sluttet Selskab, som det du hørte til i Moabit (Berlins Kængsel), har jeg rigtig nok aldrig hørt. Fuld, siger du jeg er? Hænder kan holde sig nøgtern, naar Verdens Slethed farer en i Stræben; men jeg har i det mindste betalt mine Drilkepenge med egne Penge, Ernst Linde, medens dine Par Stilling vel stammer fra den Hundredemærkedel, for hvis Styld mit eneste Barn, Martha, er kastet paa Gaden.“

Der opstod et stort Spektakel. Nogle forlangte stormende, at Skomageren med samt hans Svigerfader øjeblikkelig skulde forlade Lokalet; andre mente, at Skomageren var en brillant Karl, han skulde overtage Præsident og holde en Tale; Ernst Linde alene skulde gaa, med et Menneske der havde siddet i Kængsel, vilde de ikke have noget at gjøre.

Donhoff havde under dette truet sig nogle Skridt tilbage sammen med Lund og fortalte ham hele Sammenhængen; han paasatte ogsaa, at Rejsbudet havde bedt ham om at paasætte Sønnen, og at han havde lovet dette.

„Well,“ sagde David Lund, „først og fremmest maa vi gjøre en Ende paa denne udehøvelige Scene. Det gjør mig ondt, at jeg har hørt dig herhen, haanden noget passer ikke for din Stilling, det indier jeg nu selv. Se at slippe ubemærket ud og lad mig sørge for det øvrige.“

Han klæbde Afsejeren ud af Døren og gik hen til Skomageren, der var bleven noget øvru ved Spektaklet og sad og stirrede frem for sig.

„Kom med mig,“ sagde han venlig, „det er ikke noget Opholdsted for folk med grov Haar; hvis De ikke har noget imod det, saa følger jeg Dem et Stykke paa Vejen. Og De, unge Mand,“ henvendte han til Ernst Linde, „De kunde maaske være saa venlig at understatte Deres Svigerfader en lille Smule; en Haandværkers Brokke er lige saa ren som Deres, det kan De forlade Dem paa.“

Han hilste farvel til Selskabet og forlod Lokale med sine to Ledagere.

De tilbageblivende rejste sig alle og gjengjældte Hilsener, ikke en eneste af dem vovede at vise en spottende Mine eller sige en vittig Bemærkning; der laa noget i Mandens Opførsel, der uvilkaarlig indgjød dem Agtelse og især hans sidste Ord havde berørt en sympatetisk Streng i dem.

David Lund gik uden at sige et Ord paa venstre Side af Wilhelm Schulze lige til Mølleforret. Der saa han ned ad den triste Række gamle Huse og sagde:

„Der ligger et lille Kaffehus, lad os gaa lidt inden for. Kaffe er en fornuftig Drik for os gamle, og Dem, Hr. Linde, kan den heller ikke skade. Jeg vil gjerne tale et Ord med Dem.“

Der var ingen Gæster i Lokale.

De tre satte sig ved et lille rundt Bord, David Lund havde sine Ledagere Cigarer, tog selv Plads og blæste en magtig Røg i sin Rop, idet han sagde:

„Altsaa, De har været ved Postvæsenet, har begaaet Underskab og er derfor straffet, Hr. Linde. Rolig Mand, De

tror da vel, Gøddam, ikke, at jeg spørger af Rødgjerret, eller lætter mig her i et Kaffehus om Natten for at sige Natte? Altsaa, er det saaledes eller ej?“

„Det er saaledes,“ sagde Linde og bed sig i Læberne.

„Well — Og De, min Herre, har en Datter, der er so lavet med denne unge Mand?“

„Det er rigtig nok, Hr. Baron,“ svarede Schulze og smilte til sin Cigar.

„Lad mig høre, mit Nav er David Lund. Jeg tør vel nok antage, at det er en rigtig Kaffeselske, saaledes som det plejer at være mellem erdeltige Mennesker, og at de to en Gang tænker paa at gifte sig?“

„Ja,“ sagde Wilhelm Schulze og Linde nikkede tavst.

„Well — saa tak hinanden Haanden. De gamle Herre har gjort en Dumhed, ved i Stedet for at sige Deres Navn, at udsatte Dem for ufornuftige Grønfarvels Spot, og nu Deres Dumhed, unge Mand, vil jeg slet ikke tale. For haabentlig kommer De Dem allerede derover. Altsaa, vil I være fornuftige?“

Der laa noget jelsomt betvingende i den Mandes Ord, han legede med dem begge som med to Dukker, og de rakte hinanden Haanden over Bordet uden Modsigelse.

„Saadan,“ sagde David Lund og nikkede, „men det holder naturligvis ikke ret lange, maaske til i Morgen — vi maa tænke det noget fastere. I er nemlig begge to kommen ind i et godt Spor, Gentlemen! De gamle Herre, vil naturligvis have en Svigerfader, der kan erindre Deres Datter og agter Dem, som Svigerfader, og for Dem, unge Mand, ser det kun smaa ud i begge Retninger. Jeg vilde selvfølgelig ikke minde min Næse deri, hvis jeg ikke havde Vilje og Gørme til at hjælpe Dem. Vil De høre mit Raad?“

Lund satte begge Haenderne i Kommen og spyttede. Der efter vadede han:

„Deres Forfattere er kun Taabelighed, Hr. Linde. Naar De havde haft Talent og Trang til at skrive, vilde De ikke først have søgt Ansættelse i Postvæsenet, men straks være sprungen ud i det lige fra Skolebanken, maaske for. En Stilling vil De vanskeligt saa her i Tyskland, jeg mener som Forretningsmand eller lignende. Derovre hos os er det en anden Sag. For det første kender man Dem ikke, for det andet spørger man ikke efter, hvad et Menneske var, naar han blot vil noget ordentlig, og for det tredje er jeg selv ikke utilbøjelig til at antage Dem i min Forretning. De kunde da i Føjet af et Par Mars Tid lade Deres Forlovede komme og efter — ja, gamle Herre, skilles maa vi alle en Gang, tidligere eller senere — og derved kan en daarlig Sag blive til en god. Hvad er Deres Mening, unge Mand?“

Ernst Linde saa nogle Minuter eftertænksom ned i Gulvet. Han havde den Følelse, at hans Person og Kundskab dog maatte have imponeret Amerikaneren, og da han allerede af Wellmann havde faaet Underretning om David Lunds ubstrakte Forretning, syntes det ham kun at komme en paa at opnaa de gunstige mulige Betingelser.

„Deres Forslag, Hr. Lund, har man jo overveje. Mine Forhold er saaledes satte mig naturligvis i Stand til i meget kort Tid — lad os sige en Maaned — at erhverve mig den Smule Kjenndskab, der kræves til en saa ligefrem Forretning som Deres. Som forhørende Postembedsmand er jeg det fraværende og engelske Sprog magtig — i det mindste nogenlunde — forbedrede han stammende, — jeg tror derfor at at kunne vinde Deres fulde Tilfredshed som første Korrespondent og Prokurist.“

David Lund lænede sig tilbage i Stolen og tog Hænderne op af Kommen. Om hans lille Læber spillede et ganske søgt Smil, og Ernst Linde fattede pludselig, at det under Blifket af disse klare grov Dine led ham tænde med ad Nyggen.

„Hvor gammel er De, Hr. Linde?“ spurgte Kjøbmanden efter en lille Pause.

„Femogtyve Aar.“

„Well. — Og hvor gammel tror De, jeg er?“

„Maaske halvtreds.“

„Det passer. Jeg kunde altsaa ontrent være Fader til Dem, og naar jeg nu undtagelsesvis taler til Dem, som om jeg var Deres Fader, saa maa De ikke tage mig det ilde op, og lige saa lidt betragte det som Præteri. Jeg tror ikke en Gang, man kunde det hos jer.“

David Lund lagde sin brune Haand paa den unge Mandes fine hvide Haand og vadede:

„Se en Gang paa denne Haand; den er ikke længere fuld af Haar, som den var for fem eller seks Aar siden, men til en rigtig Salonhaand vil den vel aldrig mere udvikle sig og det ønsker jeg heller ikke, selv om det var muligt. Naar jeg i Dag med denne Haand udfylder en Anvisning paa femhundrede tusind Dollars, vil kan gjerne sige det dobbelte, saa vil den blive honoreret i en hvilken som helst Vant hele Verden over, og folk har Respekt for denne Haands Underkæft; men der var en Tid, da den var lige saa fin og hvid som Deres, og Gøddam, lige saa tom. Saa kom jeg derefter, efter at jeg ikke havde reddet andet fra Ruinerne end mit Hoved og mine Arme. Jeg var den Gang meget aldre end De, min Herre, og især jeg rejste, havde ingen Lovet at ville hjælpe mig. Jeg kunde derfor ikke komme paa saadanne dumme Tanker, som De for fremsatte, jeg havde overhovedet slet ikke Tid til at tænke paa andet end at blive mæt, fra det ene Maaltid til det andet. Saa lærer man at arbejde, man behøver Amerikaneren, at han har opfundet Ordspøget „Lid er Penge“ og at han gaar fuldstændig op deri. Det kan gjerne være, men derfor ved vi ogsaa, hvad det er værd. At tage fat fra tidlig Morgen til silde Aften uden at spørge, hvor stramt Arbejdet er eller prøve, hvori det bestaar, det fører til Maalet. Amerika er det Land, hvor man tjener sig op fra neden af, min Herre, men Amerika er ikke et Land, hvor fleste Duer flyver om i Luften for dem, der kommer over med en Smule Lærdom og Hovedet fuld af indbildte Forventninger. Well, nu har De hørt min Mening. De er en ung, rask Mand, og Deres Haender kan endnu lettere blive haarde, end mine kan blive bløde; jeg spørger Dem endnu en Gang, om De vil antage mit Forslag, min ikke som Prokurist eller Korrespondent, der til har vi Gøddam andre Karle; foreløbig blot som ganske almindelig Arbejder, der stiller mine Svin, stolder og

salter dem. Jeg hender mange, der hellere vilde være fiske Haand-anger hos David Lund end første Kjøbmand i Berlin — Naabene, naar det drejer sig om at tjene Penge.“

Amerikaneren stod op og tog sin Hat.

Fra Nikolaiskirken slog Klokken tolv, og Wilhelm Schulze, der var slumret ind under Samtalen, for op og gned Øjnene.

David Lunds sidste Ord led endnu i hans Øren og han sagde:

„De har fuldkommen Ret, at tjene Penge er Hovedsagen. Men naar man i hele sit Liv ikke har bragt det videre end til at blive Kliffesomager, saa er det slet ikke Fortjenesten.“

„Kliffearbejde skal ogsaa til,“ svarede Lund rolig. „Det er til megen Røgte, det kommer blot an paa, hvor det bliver brugt. Støber skal man ikke lappe, men ikke Kunstværker.“

Ernst Linde havde rejst sig.

„De behøver ikke at tale tydeligere, Hr. Lund,“ sagde han med sammenbide Tænder. „Om jeg paa det aandelige Gebet bliver en Kliffesomager, vil Tiden vise. Maaske, maaske ikke. Men for jeg kaster hele min Kapital af Rundsstaber og Gæner for Svine, undskyld det Udtryk, Hr. Lund, for jeg gjør det, min Herre, vil jeg dog hellere „drifke Spreevand.“

Han trak den gamle Skomager med sig og forlod Lokale.

David Lund saa ganske rolig efter ham, tog sin Portemonø op af Kommen og betalte ved Buffeten.

„De Herrer er nok kommen lidt paa Kant,“ sagde Opvarteren.

„Nej, Sir,“ svarede Amerikaneren smilende, „har De ikke gjort den Erfaring i Deres Besøgning, at Folk gjerne vil være i Seng for tolv? Det er saa behageligt at sone Natens Vendepunkt bort, og,“ tilføjede han halvøst, „Nivets Vendepunkt.“

„Men Klokken er allerede over tolv,“ bemærkede Opvarteren.

„Saa meget desto værre,“ svarede Lund og gik.

Søndagen var mørk og taaget. Hos Donhoff var man snart færdig med Middagen. Man kunde just ikke sige at den blev indtaget i Tausch, tværtimod gik Underholdningen meget livlig mellem de fire Deltagere, men Donhoff var vel den eneste, der uden Tvang hengav sig i Øjeblikkets Nydelse.

Jo sjældnere Afsejeren havde Lejlighed til at gaa ud over det daglige Livs beskedne Tilværelse, desto muntere plejede han at være, naar der frembød sig en saadan Anledning.

Dora sad mellem Kurt von Leyden og David Lund, dette Arrangement var truffet af Donhoff selv og syntes ogsaa at være det naturlige; alligevel havde den unge Frue i Begyndelsen sat sig imod det.

„Ved smaa Selskaber maa Værtinde og Vært sidde ved Siden af hinanden,“ sagde hun, og Donhoff spurgte forgyldes i hvilken Høretjournal hun havde fundet denne ny Indretning. I hvert Fald blev det, som han havde onsket.

Dora havde afgivet sit Værelse til at spise i, da der manglede et særligt Spiseværelse; Pladsen var nemlig knap, saa man sad tæt sammen, idet mindste paa Kurt og Doras Side.

Donhoff agtede ikke noget paa dem; han havde fordybt sig i en interessant Samtale med Lund om de amerikanske Forhold, og animerede ham med alle Slags Drillerier over de amerikanske Afholdsmænd til at drille; Kjøbmanden svarede paa sin rolige Maade, men ofte, især naar han læstede sit Glas for at drille, gled hans grov, skarpe Dine over til Parret ved Siden af.

En mindre øvet Jagttager havde vel næppe kunnet opdage noget paafaldende; Dora lænede sig oftere tilbage i sin Stol, og Kurt bøjede sig i Samtalens Led under Tiden lidt frem, saa at hans mørke Dine finklede nærmere ved hendes smukke, blege Ansigt, end den stramme Gilette maaske tillod. Men det var jo to gode Væsen, som ved det fælles Klaverpil hyppigt havde været meget nærmere sammen! Det hendte ogsaa, at Kurt von Leyden berørte Doras Stol med sin Arm og strejfedes hendes Skulder med sin Haand, men den indstrakte Plads kunde jo godt bære Stylden der for.

Dora havde Børdet. Der var falden en Serviet paa Gulvet for hende, og hun havde bukket sig efter den samtidig med Kurt, men nu rejste hun sig med en hastig Bevægelse.

Donhoff og Lund var fra Politik kommen ind paa Skatpøl. Afsejeren elskede det sine Spil lidenskabeligt, og var henrykt over i Lund at finde en Medpart.

„Hør du,“ sagde han gemytlig, „saa kan vi tage os et Parti til en Cigar i mit Værelse. De, Hr. Kollega, ryger jo ikke og passerer nok hellere med min Kone, saa vidt jeg kan se.“

Han sagde dette fuldstændig unistænt som og med smilende Mund.

Saa trak han Amerikaneren med sig, idet han bestilte Kaffe og parodierende nynnede:

„Mellem Læber og Klappens Rand

gløder nu Cigarens Brand.“

Kurt og Dora var fulgt efter de to Herrer ind i Salonen. Da Donhoff havde lukket Døren til sit Arbejdsværelse, vendte Leyden sig langsomt om og sagde:

„Kjender De de Strofer, Dora, som Deres Mand usyrlig parodierede?“

„Jeg tror det nok,“ svarede hun urolig, „men den nøjagtige Ordlyd —“

Han bøjede sig over en halvt udført afslutning af citerede:

Mellem Læber og Klappens Rand
gløder de mørke Magters Brand.“

„Hvor dejligt denne Rose dufter! Vil De ikke vise Dem derom, Dora?“

Den unge Frue traadte hen ved Siden af ham og stift glødende Ansigt over den sorte Blomst.

„Hvorfor har De indbudt mig, Dora?“ sagde.

„Hvorfor er De kommen?“ svarede hun ligegyldigt.

„Jeg vilde i Begyndelsen ikke. Men man kan Mennesket i Kristelse, Dora. Jeg vilde være glad, det kalder det — eller kald det for mig Skuld, men jeg vilde jeg rejse; vi skulde ikke have set hinanden, hvad der var talt imellem os, skulde have været glad burde have slettet mig af Deres Gufommelse, Dora.“

Hans sunklende Dine gled som et Lyn over hende.

„Skal vi spille lidt?“ sagde den unge Frue og et Skridt tilbage.

„Jo, hvorfor ikke, men forsigtig?“

„Nej,“ svarede Dora hastig, „jeg vil spille og synge dertil.“

„Tror De virkelig, Dora,“ sagde Kurt med et smil, „tror De virkelig, at vi dermed er hjulpet. Hvor kommer, det kommer alligevel. Og vil De vide, maa komme? Jeg skal sige Dem det.“

Han tvang hende lempeelig ned paa en Stol ved ret, tog Plads ved Siden af hende og aabnede Klaveret.

De begyndte at spille noget uden Nødvendighed, en Fantasier fra hans Side og Klaveret fra hendes; han beherskede hendes Væsen og Klaveret, at det ikke faldt hende vanskeligt uden at finde Harmonien.

Undertiden krydsedes deres Hænder og berørte saa deres Haandsheden og sagde:

„Dora, det er en Kamp uden Mening. Naar rive Kjerlighed af vore Hjerter, saa var Maaske værd, men selv om vi gaar her for sig til de mødes af Jordan, hænger dog vore Tanker ved hinanden til at stille. Naar Kjerlighed til en gift Kvinde Kjerlighed er Synd, saa afslutter vi det dermed. Det er bedre at synde i Nødvendighed end at Kæde. Og det hjælper os jo ikke noget. Der er en Gang komme det Øjeblik, hvor Tilbageholdningen under Lidenskab, hvor du slynger Arme om min Dora — eller jeg Arme om dit Liv. Naar og kommer, er fuldstændig ligegyldigt, og det er mig i Dag end i Morgen —“

De to Mand var kommen ind i Afsejeren værelse og havde lukket Døren.

Hans Donhoff tog en lille Røse Cigarer og sagde:

„Det er ekstrafine, hundrede og tyve Mark, Du ser? Ja, med jer Pengelemmer kan vi end ikke maale os, vi maa leve levestedt, men denne Hissens har dog ogsaa sine Fortræde. Vi ved, hvad vi kan regne med det og naar man desuden som jeg har Hustru og et dejligt Barn, gab jeg nok se den Dø kalder mig en stakkels Mand.“

Hans Donhoff talte ikke altid saaledes, der er et Øjeblik, hvor det daglige Livs Sorgen plagede kom endog saa ret hyppigt; men hans noget hoppeløse rakter sprang let fra den ene Øberlighed til den anden, naar han en Gang af ydre eller indre Grunde lidt til behagelig tilpas, saa elskede han at bruge alle rosenfarvede Skær og foregjøgte sig Verdens Hæder.

I det han tog nogle hurtige Drag af Cigarens de Skatbrødet og opfordrede Amerikaneren til Plads.

David Lund stod med Nyggen til Værelset og og stirrede ned paa Gaden. Han kunde se det Tager og saa Nogen fra Skorsensene langsomt drage i den frie Luft.

„Den vil op efter mod Lyset, og maa dog nok,“ han ganske sagte og vendte sig om.

„En stikker Skifissens mener du? Ja, Donhoff er den Mand, hvis Fremtid er sikker, eller hvem saaledes. Thi hvem af os kan rose sig af at have et af Skinnerne til de rullende Skibens Hjul, alle der paa og maa prise vor Blindhed som en Gave.“

Han satte sig ned og betragtede Skatfiguren. „Ved Synet af dette Brødt saar jeg at Tid er kelige Tanker,“ vadede han. „Her sætter jeg mig frem, og der lader jeg en Springer spille. Paa Side rigtig Fremadtræden, paa den anden delvis, løs Voven. For det hele ligger der en vel givet Plan til Grund, og alligevel formaar vi aldrig at ledes Modstanderens næste Træk vil forvandle Skifissens Spilregel plejer du at foretrække?“

„Jeg besygtig fremfor alt min Drenning,“ Donhoff leende, „hvad skal man stille op uden hende? De to Mand begyndte Spillet.“

Fra det andet Værelse lod Klaverets Toner.

David Lund var adspredt; han lagde tavst snart paa den ene, snart paa den anden Figur og Hovedet i Mening af Døren, lyttede til Musikken.

„Du er ikke rigtig med,“ sagde Donhoff højt, „se, der havde jeg nær taget en fra dig.“

Lund nikkede.

„Du har maaske Ret, jeg er urolig, nervøs, heller ikke saa mælteligt ved det Liv, jeg fører. I jagende Forretningshurtighed, ingen Orden i det Leveemaade, ingen Behageligheder, inter Hjert. Afsejeren lænede sig tilbage i Stolen og blæste somt Cigarrøgen ud i Luften.“

(Fortælling)